

РОЛЬ КУЛІНАРІЇ В ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Пагула Т. І.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Маленька Н. В.

*вихователька ЗДО (ясла-садок) № 28
м. Рівне, Україна*

У статті 4 Закону України «Про дошкільну освіту» зазначено: «Дошкільна освіта – це цілісний процес, спрямований на зезпечення всебічного розвитку дитини дошкільного віку відповідн до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб; формування у дитини дошкільного віку моральних норм, нуття нею життєвого соціального досвіду» [3]. Сучасна дошкільна освіта спрямована на логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку. Дана проблема на сучасному етапі дошкільного дитинства нуває все більшого значення. Це пояснюється позитивним впливом цього процесу на розвиток психічних функцій дитини, вирішення загальних завдань усебічного гармонійного розвитку особистості в дитячому віці. Сформоване логіко-математичне мислення допомагає сучасній дитині аналізувати різноманітні процеси, приймати рішення не лише згідн з чітк розробленими алгоритмами, але й коригувати власні дії у змінених умовах життя.

Як зазначає В. Старченко, логіка і математика упродовж багатьох століть розглядалися в тісному взаємозв'язку та взаємозалежності, й значна частина вчених була схильна до думки, що математика і логіка – це лише два цілі в розвитку однієї науки. Невипадков одні називають математику прикладною логікою, а інші, навпаки, вважають логіку прикладною математикою. Це можна пояснити тим, що логіка вивчає форми мислення, дедуктивні системи, схеми доведення. Математика теж розглядає ці самі питання, але вже більш конкретн й предметн щодо різних величин, функцій, геометричних фігур тощо. Науков доведено, що дошкільники та молодші школярі засвоюють логічний та математичний зміст у єдності, а не відокремлен один від одного [4, с. 11].

У завданнях із логіко-математичного розвитку математичний аспект знань поєднаний із логічним. На взаємозв'язок логічних і математичних операцій вказують вчені Г. Корнеєва, Н. Менчинська, М. Моро, Н. Непомняца, В. Старченко, А. Столяр, С. Рубінштейн та ін. Логіко-математичні завдання, визначені Базовим компонентом дошкільної освіти, Базовими програмами, орієнтовані насамперед на зєзпечення розвитку пізнавальних здібностей, уміння розмірковувати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити прості умовиводи, використовуючи елементарні логічні прийоми.

У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначається, що дитина повинна засвоїти назви сенсорних еталонів: колір, форма, величина (їх види, ознаки, властивості), користується словами, що їх характеризують (кольори та їх відтінки; форми – об'ємні, площинні: циліндр, куб, куля, прямокутник, трикутник тощо); визначає форму предметів за допомогою геометричної фігури як еталону. Вміє порівнювати предмети за кольором, формою, величиною, виділяти в них схожі та відмінні ознаки. Класифікує предмети та їх сукупності за кількісними та якісними ознаками; оперує множинами; упорядковує об'єкти в напрямку зростання чи зменшення певної ознаки та за їх розміщенням. Орієнтується на площині аркуша паперу, книги; вміє складати орнаменти, малюнки з використанням геометричних фігур, різних за величиною, формою, кольором [1].

Згідн вимог нині діючих навчальних програм передбачен логіко-математичний розвиток дошкільників. Логіко-математичний розвиток дошкільника – один з найважливіших аспектів його підготовки до школи, оскільки сприяє формуванню у майбутнього школяра вміння розв'язувати інтелектуальні та практичні завдання в різних видах діяльності, оперувати моделями розв'язку.

Однією з умов логіко-математичного розвитку дошкільників є організація діяльності дітей, під час якої вони мали б змогу ознайомитися з тими зв'язками і відношеннями, які стануть предметом дитячих міркувань. Під час такої роботи дошкільники поступов вчаться мислити самостійно, узгоджувати свої судження одне з одним і з дійсністю, помічаючи суперечності в судженнях і уникаючи їх. Дошкільники краще засвоюють складні математичні поняття та застосовують логічні операції в ігровій діяльності та у процесі ознайомлення їх із повсякденною діяльністю.

Аналіз досліджень британських джерел доводить, що для виховання математичних навичок в англійських дошкільних закладах застосовується кулінарна діяльність. У програмі дошкільного виховання відомог британського педагога Тіни Брюс «Ключові знання на основному етапі раннього розвитку дитини» (Core Experiences for the Early Years Foundation Stage) визначаються основні види кулінарної діяльності та

приклади їх практичного застосування. Під час кулінарних занять у дошкільників формуються не лише математичні уявлення, але й основи хімії та фізики. Діти вивчають зміну станів води (випаровування, замерзання), наповнюють різний посуд рідиною чи сипкими інгредієнтами, вивчаючи при цьому поняття об'єму, маси, величини, форми. Як і у випадку ігрової діяльності з природним будівельним матеріалом, кулінарна діяльність навчає дітей поняттям «багато», «мало», «порівну», «порожній», «повний» тощо. Практика використання таких ігрових форм діяльності викликає у дітей дошкільного віку жвавий інтерес, що дуже важлив для виховання пізнавальної активності у процесі інтелектуального розвитку дитини [2, с. 404].

У ЗДО № 28 м. Рівне значна увага приділяється формуванню у дошкільників сенсорно-пізнавальної, логіко-математичної, дослідницької компетенції. Так, на інтегрованих заняттях використовуються овочі та фрукти, столові прибори, кухонні меблі як чудовий навчальний матеріал для формування у дітей початкових математичних уявлень про форму, кількість, розмір, об'єм тощо. Для приготування блюда складається рецепт у якому вказується точне співвіднесення продуктів. Діти вчаться вимірювати вагу за допомогою ваг, столовою чи чайною ложкою. У приготуванні їжі вчим дітей оперувати народними одиницями вимірювання: пригоршня, дрібка, умовна мірка (стопка, стакан). Об'єм рідини чи сипучих продуктів вчим вимірювати мірним стаканчиком чи стопкою. Використовуємо поняття кількості та лічби, обчислення: запропонуємо дитині порахувати, скільки стільців на кухні, скільки каструль на плиті, скільки ложок, чашок, блюдець, тарілок на столі, якого вони розміру і т. п. Більше того, дитина самостійно зможе відміряти потрібну кількість склянок крупи чи борошна, розрізати під наглядом дорослог яблук чи торт на певну кількість частин, дібрати овочі потрібного розміру. Вчим дітей визначати чи відрізняються за формою овочі та фрукти; порівняти їх між собою; визначити, на яку геометричну фігуру схожі певні овочі, фрукти. Яких геометричних фігур більше на столі під час обіду? Діти групують продукти за різними ознаками. У кулінарній діяльності дитина непомітно засвоює відношення числа і цифри, збереження кількості величини, найпростіші алгоритми.

За допомогою дії віднімання пропонуємо дитині порахувати, скільки буряків залишилось у холодильнику, якщо там бул 7 буряків, 2 з них ми використали для приготування борщу. За допомогою одиниць часу слідкуємо за часом приготування їжі.

У кулінарії використовуємо також і геометричні форми. Починаємо з форми стола. Стіл може бути різної форми. Сервіруючи стіл, використовуємо посуд, який може мати різну форму та бути різного розміру. Можемо закріплювати поняття великий-менший-найменший.

Для сервіровки столу використовуємо серветки, які зазвичай мають квадратну форму, але можуть нувати форми трубочки, конуса.

Наприклад: їжу готуємо на столі прямокутної форми, для нарізки продуктів використовуємо прямокутну дерев'яну дощечку, картоплю нарізаємо прямокутниками та викладаємо на дек прямокутної форми.

Продукти для приготування їжі можуть мати також різну форму: морква – конусоподібна, капуста – кругла, буряк – круглий, циліндричний, картопля – овальна, кругла, помідор – круглий, огірок – овальний, яйця – овальної форми, хліб може бути круглої, прямокутної та овальної форми.

Для приготування страви, продукти можемо різати кубиками, прямокутниками, трикутниками, кружечками, кільцями та напівкільцями різного розміру (великі, маленькі).

У своїй роботі з дітьми дошкільного віку вихователі використовують дидактичні ігри: Майстерня соусів, Геометричне меню для пікніка, Кулінарний пазл, Блюдця і чашки, ЩО з чог виготовлено, Математичний пиріг, Склади меню, Ягідні млинці, Відгадай за описом, Визнач форму, Більше-менше, Чог не стал на столі, Підем на закупа, Порівняй предмети, Скажи навпаки, Познач цифрою, Смачна математика, Готуємо разом, Де заховався прямокутник, квадрат, круг, овал?

Отже, у кулінарній діяльності дитина непомітно засвоює відношення числа і цифри, поняття кількості, величини, форми, найпростіші алгоритми. Кулінарна математика збагачує зміст спілкування дитини, сприяє розвитку творчості.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. [Електронний ресурс]. URL: <https://cutt.ly/HTAz9UZ> (дата звернення: 19.11.21).
2. Гарник І. А. Формування базових математичних уявлень у дошкільників як засіб їх інтелектуального розвитку на прикладі британської педагогіки. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми: Вид-в СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2015, № 6 (50). С. 396-404. [Електронний ресурс]. URL: <https://cutt.ly/wTAXBhj> (дата звернення: 19.11.21).
3. Закону України «Про дошкільну освіту». [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.help/law/2628-III> (дата звернення: 19.11.21)
4. Старченк В. А. Формування логіко-математичної компетентності у старших дошкільників: Навч.-метод. посіб. до Базової прогр. розв. дитини дошк. віку «Я у світі». К.: Світич, 2009. 80с.